

ERGENLİK DÖNEMİ ÖLÜMLERİ

Adolescent Deaths

Birgül TÜZÜN, Şevki SÖZEN, Halis DOKGÖZ, Şebnem KORUR FİNCANCI

Tüzün B, Sözen Ş, Dokgöz H, Fincancı ŞK. Ergenlik Dönemi Ölümleri, Adli Tıp Bülteni 1997; 2(2):67-70.

ÖZET

Ergenlik döneminde gerçekleşen ve adli olgular kapsamında değerlendirilen çocuk ölümlerinin irdelenmesi ile bu dönemin davranış özelliklerinin ölüm sebepleri ve ölümün gerçekleşme şekli üzerine etkilerinin ortaya konması amaçlanan bu çalışmada, 1994-1996 yıllarında İstanbul Adli Tıp Kurumu Morg İhtisas Dairesinde otopsileri yapılan 11-20 yaş grubundaki toplam 564 olgu incelenmiştir. Olgulardan 538'inde kesin ölüm sebebi belirlenirken, 26 olguda ölüm sebebi belirlenememiş ve çalışma dışı bırakılmıştır. 538 olgunun %76,8'ini erkek,%23,2'sini kız çocuklar oluşturmaktadır. Ölüm şekline göre ayırım yapıldığında; ilk sırada 207(%41,3) olgu ile kaza ölümlerinin geldiği, bunu 181(%36,2) olguyla cinayetlerin izlediği, 88(%17,6) olguda ise ölüm şeklinin intihar olarak belirlendiği, 25 olguda ise belirlenemediği görülmüştür. Ölüm sebeplerine göre incelendiğinde ise, 501 olguda ölümün doğal olmayan sebeplerle oluştuğu, yalnız 37 olguda doğal ölüm tanısı konduğu saptanmıştır. Doğal olmayan ölüm sebepleri arasında en yüksek oranın %18,4 ile ateşli silah yaralanmaları olduğu, bunu %14,8 ile kesici delici alet yaralanmaları ve %13,6 ile asıların izlediği gözlenmiştir.

Elde edilen sonuçlar irdelendiğinde, adli olguların ergenlik döneminde sıklıkla gözlenen şiddet içerikli davranış biçimlerini önemli oranda yansıttığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Adolesan, Şiddet, Ölüm.

SUMMARY

This study was aimed to find out the examination of adolescent deaths included in forensic cases and the effects of behavior peculiarities of this period on the cause and origin of deaths. 564 cases aged 11-20 years autopsied at the Morgue Department of İstanbul, Turkey in 1994-96 were examined. In 534 cases, the cause of death was determined and included in the study, but 26 cases left outside of this study because the cause of death was not determined. The 76.8 percent of the 538 cases was males and 23.2 percent was females. Accidental deaths(%41.3) occupied the majority of the adolescent deaths. Homicidal deaths(%36.2) and suicidal deaths (%17.6) were the other origins of deaths.

Manner of death was not determined in 25 cases. Unnatural deaths (%93.1) were found to be the most common cause of death. Firearm deaths (%18.4) occupied the majority of all unnatural deaths. The following causes of unnatural deaths were stab and incised wounds (%14.8) and hanging (%13.6).

The results demonstrated that the causes of adolescent deaths in forensic cases almost reflected the violence based behavior peculiarities of this age group.

Key Words: Child, Adolescent, Violence, Death.

GİRİŞ

Ergenlik dönemi, vücutta oluşan biyolojik değişikliklere eşlik eden ruhsal gelişim ile birlikte psikososyal değişimleri de kapsayan çocukluk dönemi olarak tanımlanmaktadır (1). Ergenlik döneminin başlangıç ve bitimi için farklı yaş sınırları belirtilmesine karşın genel olarak 11-20 yaş sınır olarak kabul edilmektedir (1-3). Dönemin özellikleri duygusal çöşku ve taşkınlık, çabuk kurulan ve bozulan ilişkiler; kolay etkilenme, toplum içinde sivrilme, ilgi çekme, rol sahibi olma çabası biçiminde özetlenmektedir (2). Bu evre, kişiliğin toplumsal nitelik kazandığı bir arayış dönemi olup, çocuk yetiştiği çevrenin ekonomik ve sosyokültürel koşullarının etkisi altında sorumluluk ve özerklik arasında denge kurmaya çalışmaktadır (3). Söz konusu dengeyi sağlarken, içgüdüsel ve dürtüsel olarak saldırgan davranışlar ve şiddet eylemleri sergilemektedir (4).

GEREÇ VE YÖNTEM

1994-1996 yılları arasında Adli Tıp Kurumu Morg İhtisas Dairesi (A.T.K. M.İ.D)'nde otopsileri yapılan 11-20 yaş grubu toplam 564 olgudan sadece kesin ölüm sebebi belirlenen 538 olgu çalışmaya alınmıştır. Bu olgular yaş, cinsiyet, ölüm sebebi ve ölüm şekline göre irdelenerek, sonuçlar literatürle kıyaslanarak değerlendirilmiştir. Olgularda, mevsimsel dağılım, olay yeri ke-

* Bu çalışma 10-11 Nisan 1997 tarihinde İstanbul'da düzenlenen 19.Pediatric Günleri'nde poster bildiri olarak sunulmuştur.

** Uzm.Dr., İ.Ü.İstanbul Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı.

*** Doç.Dr., İ.Ü.İstanbul Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı.

**** Dr., İ.Ü.İstanbul Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı.

***** Prof.Dr., İ.Ü.İstanbul Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı.

Geliş Tarihi:05.04.1997

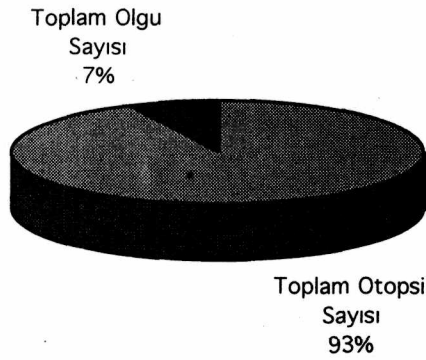
Düzeltilme Tarihi:03.08.1997

Kabul Tarihi:02.09.1997

şif tutanağı, ulaşılabilen olgularda tanık ifadeleri ve incelenen olguların İstanbul iline ait olması sebebiyle ilgili Cumhuriyet Savcılığı'ndan alınan bilgiler değerlendirilerek, ölüm şekli tesbit edilmiştir.

BULGULAR

İncelenen 11-20 yaş grubundaki 564 olgu aynı yıllar içerisinde A.T.K M.İ.D'nde yapılan tüm otopsilere (7249 olgu) oranlandığında, bu yaş grubundaki ölümlerin tüm ölüm olgularının %7.8'ini oluşturduğu saptanmıştır (Grafik 1). Olgulardan 538'inde kesin ölüm sebebi belirlenirken, 26 olguda ölüm sebebi belirlenememiş ve çalışma dışı bırakılmıştır. Çalışmaya dahil edilen 538 olgunun %76.8'i erkek, %23.2'si kız çocuğu, erkek/kız oranı 3.3/1 olarak saptanmıştır. En sık ölüm görülen yaş 18 (%20.6)'dır (Tablo1).

Grafik 1: Adli otopsi olgularında ergenlik dönemi ölümlerinin oranı

Olguların ölüm nedenlerine göre dağılımı incelendiğinde, 501 (%93.1) olguda doğal olmayan, 37 (%6.9) olguda ise doğal nedenlere bağlı ölümler belirlenmiştir (Tablo2). En sık görülen doğal ölüm nedeni kalp yetmezliği (%18.9) dir. Sistemlere göre yapılan sınıflamada ise kardiyovasküler sistem hastalıkları (%40.6) en fazla ölüm sebebi olarak belirlenmiştir. Bu oranı sırasıyla solunum sistemi hastalıkları (%29.7) ve santral

Tablo 2: Olguların ölüm nedenlerine göre dağılımı

Ölüm nedeni	Erkek		Kız		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Doğal ölümler	22	5,3	15	12,0	37	6,9
Doğal olmayan ölümler	391	94,7	110	88,0	501	93,1
Toplam	413	100,0	125	100,0	538	100,0

Tablo 3: Olgularda saptanan doğal ölüm nedenlerine göre dağılımı

Ölüm nedeni	Erkek		Kız		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Kardiyovasküler sistem hast.	12	52,2	3	21,4	15	40,6
Solunum sistemi hast.	6	26,0	5	35,7	11	29,7
Santral sinir sistemi hast.	5	21,8	2	14,3	7	18,9
Gastrointestinal sistem hast.	0	0,0	3	21,4	3	8,1
Ürogenital sistem hast.	0	0,0	1	7,2	1	2,7
Toplam	23	100,0	14	100,0	37	100,0

Tablo 1: Olguların yaş ve cinsiyet dağılımı

Yaş	Erkek		Kız		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
11	9	2,2	4	3,2	13	2,5
12	12	2,9	6	4,8	18	4,0
13	16	3,8	10	8,0	26	9,0
14	23	5,6	5	4,0	28	5,2
15	33	7,9	19	15,2	52	7,0
16	42	10,2	15	12,0	57	10,5
17	51	12,3	12	9,6	63	11,7
18	86	20,8	25	20,0	111	20,6
19	57	13,8	12	9,6	69	12,8
20	84	20,4	17	13,6	101	18,7
Toplam	413	100,0	125	100,0	538	100,0

sinir sistemi hastalıkları (%18.9) takip etmektedir (Tablo 3). Doğal olmayan ölüm nedenleri arasında en yüksek oran %18.4 ile ateşli silah yaralanmaları olup, bu oranı sırasıyla %14.8 ile kesici-delici alet yaralanmaları ve %13.6 ile asılar izlemektedir (Tablo 4).

Ölüm şekline göre ayırım yapıldığında ise ilk sırada 207 (%41.3) olgu ile kaza ölümlerinin geldiği, bu oranı 181 (%36.2) olguyla cinayetlerin izlediği, 88 (%17.6) olguda da ölüm şeklinin intihar olduğu anlaşılmıştır. 25 olguda ölüm şekli belirlenememiştir (Tablo 5).

TARTIŞMA

Çalışmamızda ergenlik dönemi ölümleri, İstanbul ilinde aynı yıllar içerisindeki tüm ölümlerin %7.8'ini kapsamaktadır. Bu oran gelişmiş ülkelerde biraz düşüş göstermekle birlikte, ülkelerin sosyoekonomik ve sosyokültürel yapılarına bağlı olarak ölüm şekilleri ve sebepleri yönünden elde edilen veriler azımsanmayacak niteliktedir. Boston'da yapılan bir çalışmada, çocukluk döneminde zenci çocukların (1.24; $p<0.05$) beyaz ırka (1.47; $p<0.001$) kıyasla çok daha yüksek oranda öldükleri kanıtlanmıştır (5). Çalışmamızda elde ettiğimiz verilere göre, ölenlerin sosyokültürel seviyelerini belirlemek mümkün olamamış ve in-

Tablo 4: Olguların saptanan doğal olmayan ölüm nedenlerine göre dağılımı

Ölüm nedeni	Erkek		Kız		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Ateşli silah yaralanmaları	66	16,9	26	23,6	92	18,4
Kesici delici alet yaralanmaları	71	18,2	3	2,7	74	14,8
Ası	45	11,5	23	20,9	68	13,6
Genel Beden Travması	52	13,3	8	7,2	60	11,9
Suda Boğulma	53	13,6	5	4,6	58	11,6
Entoksikasyon	30	7,7	25	22,8	55	10,9
Elektrik çarpması	25	6,4	2	1,8	27	5,4
Bağla boğma	2	0,5	5	4,6	7	1,4
Yabancı cisim aspirasyonu	5	1,3	1	0,9	6	1,2
Yanık	4	1,0	0	0,0	4	0,8
Boyna bası tatbiki	3	0,7	1	0,9	4	0,8
Havasız yerde kalma	2	0,5	2	1,8	4	0,8
Diğer travmalar	33	8,4	9	8,2	42	8,4
Toplam	391	100,0	110	100,0	501	100,0

celenen otopsi olgularının hepsinin İstanbul iline ait olması sebebiyle, herhangi bir kültürel etkilenmeden söz edilememiştir. Ancak ergenlik dönemi ölümlerinde erkek/kız çocuk oranı (3.3/1) incelendiğinde, sonuç anlamlı bir şekilde erkek lehine bulunmuştur. Ölüm sebepleri de gözönüne alındığında bu sonuç,

ralarda yer almaktadır. Genel beden travmasına bağlı ölüm nedenleri arasında trafik kazaları(%48.4) ilk sırada yer almakta olup, bunu sırasıyla yüksekten düşme (%35.0) olguları izlemektedir. 42 (%8.4) olguda ise, ölüm nedeni müessir fiil eylemine bağlı olarak gelişmiştir. Doğal ölüm nedenlerinde ise, birinci sırada

Tablo 5: Doğal olmayan ölüm nedenli olguların ölüm şekillerine göre dağılımı

Ölüm şekli	Erkek		Kız		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Kaza	166	42,5	41	37,3	207	41,3
İntihar	51	13,0	37	33,7	88	17,6
Cinayet	160	40,9	21	19,0	181	36,2
Belirlenemeyen	14	3,6	11	10,0	25	4,9
Toplam	391	100,0	110	100,0	501	100,0

toplumumuzun erkek egemen bir yapıya sahip olduğu ve ergenlik döneminde dahi erkeğin toplumsal yaşamda daha baskın ve daha şiddete eğilimli yetiştirildiği gerçeğini yansıtmaktadır. Kız çocuklarında ölüm sebepleri incelendiğinde ise, en sık intihar ölümlerinin görülmesi dikkat çekmektedir. Benzer çalışmaların pek çoğunda da erkek/kız oranı anlamlı bulunmazken, sadece şiddet ölümlerinde erkek sayılarında anlamlı artışlar saptanmıştır. Amerika Birleşik Devletleri (A.B.D.)'nde çocukluk ve ergenlik dönemi ölümleriyle ilgili yapılan çalışmalarda, şiddet ölümlerinde ve özellikle ateşli silah yaralanmasına bağlı ölümlerde sonuçların anlamlı şekilde erkek lehine olduğu belirtilmektedir (6,7). Oklahoma'da yapılan bir çalışmada da, çocukluk dönemindeki kişilerin ateşli silah yaralanmalarında çok önemli bir risk grubu oluşturdukları vurgulanmaktadır (8). Çalışmamızda, 538 olgunun 501'inde ölümün doğal olmayan sebeplerle meydana geldiği, en sık görülen ölüm nedeninin ise ateşli silah yaralanması (%18.4) olduğu bunu sırasıyla, kesici-delici alet yaralanması (%14.8) ve ası (%13.6) ölümlerinin izlediği saptanmıştır. Genel beden travması (%11.9), suda boğulma (%11.6) ve zehirlenmeler (%10.9) daha alt sı-

kardiyovasküler sistem ölümleri (%40.6) yer almakta bunu sırasıyla, solunum sistemi (%29.7) ve santral sinir sistemi (%18.9) ölümleri izlemektedir.

Ülkemizde çocuk ölümleriyle ilgili yapılan çalışmaların çoğu, 0-18 yaş grubunu kapsamaktadır. Konya Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi Acil Birim Ünitesi'nde 1991-1994 yılları arasında tesbit edilen 0-18 yaş grubu ölümle sonuçlanan 88 olguda, en sık ölüm nedeni trafik kazaları (%63.0) olup, bunu %17.9'luk oranla yüksekten düşme ve %9.5 ile entoksikasyon olguları izlemektedir (9). Adana'da 1983-1990 yılları arasında yapılan benzer yaş gruplarını kapsayan bir çalışmada, ölüm nedenleri içinde ilk sırayı %29.0 ile entoksikasyonların aldığı, bunu %24.0 ile künt travmatik yaraların ve %23.0 ile suda boğulmaların izlediği belirtilmektedir (10). 1992-1993 yıllarını kapsayan aynı bölgede yapılan bir diğer çalışmada ise, künt travmaya bağlı ölümlerin %60.6 ile ilk sırayı aldığı, künt travma nedenleri arasında da trafik kazalarının %72.9 ile en büyük bölümü oluşturduğu gözlenmektedir (11). Lefkoşe Burhan Nalbantoğlu Devlet Hastanesi'nde 1985-1995 yılları arasında ölümle sonuçlanan benzer yaş grubu toplam 155 olguda ölüm şekilleri incelendiğin-

de, 108 (%70.0) olguda kaza, 8 (%5.2) olguda intihar ve 1 (%0.3) olguda cinayet olduğu belirlenmiştir. Kazaya bağlı ölümlerin ise, %74.0'unu trafik kazaları oluşturmaktadır (12). 1991-1993 yılları arasında A.T.K M.İ.D'nde otopsileri yapılan benzer yaş grubu toplam 740 olguda, ölüm şekli ve nedenleri incelendiğinde ise, %44.7 kaza, %18.9 cinayet ve %6.2 intiharin ölüm şekli olduğu, kazaya bağlı ölüm nedenleri arasında %29.6 ile suda boğulma olgularının, intihara bağlı ölüm nedenleri arasında ise, %78.2 ile asıların birinci sırada yer aldığı saptanmıştır (13). Indiana'da yapılan bir çalışmada da, pediatrik ölümler içinde travmanın birincil ölüm nedeni olduğu vurgulanmaktadır (14).

Çalışmamızda, doğal olmayan ölüm nedenli olguların ölüm şekline göre dağılımında, kaza ölümleri (%41.3) ilk sırada yer almakta bunu sırasıyla cinayet (%36.2) ve intihar (%17.6) ölümleri izlemektedir. A.B.D'nde 1-39 yaş grubunda yapılan bir çalışmada, 15-19 yaş gruplarında intihar ve cinayet olgularının arttığı, 15 yaş altında ise kaza ölümlerinin fazla olduğu vurgulanmıştır (15). 1984-1993 yılları arasında Sivas'ta yapılan bir çalışmada, 13-19 yaş grubunda %27.3 oranında intihar orijinli ölümlerin görüldüğü, %41.9 oranında da ölüm nedeni olarak asıların birinci sırada yer aldığı saptanmıştır (16). 1991-1993 yılları arasında A.T.K M.İ.D'nde yapılan bir çalışmada da, 13 yaşından itibaren hızla turmanan cinayetlerin 17 yaşında maksimum seviyeye ulaştığı belirtilmektedir (13). Her üç çalışmada da, ergenlik dönemi yaş gruplarında özellikle ölüm şekilleri açısından intihar ve cinayet ölümlerindeki artış dikkat çekmekte olup, sonuçlar çalışmamızla benzerlik göstermektedir.

Çalışmamız her ne kadar adli olguları içerse de elde edilen sonuçlar, ergenlik dönemindeki çocuğun sadece kendisinin şiddet içerikli davranışlar sergilemediğini aynı zamanda toplumsal ve bireysel şiddete maruz kaldığını düşündürmektedir. Bu nedenle, ergenlik dönemindeki çocuğun toplumsal değer yargılarını kazandığı aile ortamındaki eğitimi ön plana çıkararak önem kazanmaktadır.

KAYNAKLAR

1. Neyzi O, Ertuğrul T. Pediatri Cilt 1. Nobel Tıp Kitabevi İstanbul, 1989:104-16.
2. Yavuzer H. Çocuk Psikolojisi. 11.Basım. Remzi Kitabevi İstanbul, 1994:279-96.

3. Yörükoğlu A. Gençlik Çağı, Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunlar. Özgür Yayın Dağıtım Limited Şti.İstanbul, 1993:13-20.
4. Köknel Ö. Bireysel ve Toplumsal Şiddet. 1.Basım. Altın Kitaplar Yayınevi İstanbul, 1996:17-26.
5. Wise HP, Kotelchuck M, Wilson LM, Mills M. Racial and Socioeconomic Disparities in Childhood Mortality in Boston. The New England Journal of Medicine Vol 313, August 1985:360-6.
6. Christoffel KK. Violent Death and Injury in US Children and Adolescents. AJDC Vol 144, June 1990:697-706.
7. Riddick L, Wanger PG, Fackler LM, Carter DR, Hoff JC, Jinks MJ, Becker AJ. Gunshot Injuries in Mobile County, Alabama:1985-1987. Am J Forensic Medicine and Pathology 1993;14(3):215-25.
8. Keck JN, Istre RG, Coury LD, Jordan F, Eaton PA. Characteristics of Fatal Gunshot Wounds in the Home in Oklahoma:1982-1983. AJDC Vol 142, June 1988:623-6.
9. İnanıcı A, Günaydın G, Polat O, Aksoy E, Demirci Ş. Konya ve Yöresinde Çocukluk Çağı Döneminde Travma Sonucu Yaralanma ve Ölüm Olguları. Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi 1994;10(4):543-9.
10. Salaçin S, Alper B, Çekin N. Adana'da Fatal Sonlanan Çocukluk Çağı Kazalarının Yöresel Özellikleri. Adli Tıp Dergisi 1992;8(1-4):125-30.
11. Salaçin S, Çekin N, Gülmen MK, Özdemir MH, Şen F, Savran B. Adana'da Çocukluk Çağı Ölümünün Orijin ve Ölüm Nedenlerinin Dağılımı. 1.Adli Tıp Kongresi, 1-4 Kasım İstanbul, Kongre Özet Kitabı 1994:7-8.
12. Tansel E, Çakıcı M, Aksoy E, Albayrak M, Polat O. K.K.T.C'nde 0-18 Yaş Grubunda Yapılan Adli Otopsilerin Retrospektif İncelenmesi. 2.Adli Bilimler Kongresi, 13-16 Mayıs Kirazlıyayla-Bursa, Kongre Özet Kitabı 1996:68.
13. Aksoy E, İnanıcı A, Çolak B, Polat O. Çocuk Ölümleri. 1.Adli Bilimler Kongresi, 12-15 Nisan Adana, Kongre Kitabı 1994:233-5.
14. Vane D, Shedd GF, Grosfeld LJ, Franiak JR, Ulrich CJ, West WK, Rescorla JF. An Analysis of Paediatric Trauma Deaths in Indiana. Journal of Paediatric Surgery 1990;25(9):955-60.
15. Holinger CP. Violent Deaths Among the Young: Recent Trends in Suicide, Homicide and Accidents. Am J Psychiatry September 1979:136-9.
16. Katkıcı U, Özkök MS, Özkara E. Sivas İlinde İntihar Olgularının Değerlendirilmesi. 1. Adli Bilimler Kongresi, 12-15 Nisan Adana, Kongre Kitabı 1994:115-8.

Yazışma Adresi:

Uzm.Dr. Birgül TÜZÜN
İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi
Adli Tıp Anabilim Dalı,
34390 Çapa-İstanbul.
Tlf:0(212)635117
Fax:0(212)6311350